

MÔJ ROK

1975

MÔJ ROK 1975

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.knihynastole.cz
www.albatrosmedia.sk

Laura Pacherová, Martina Rybičková
MÔJ ROK 1975 – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť
rozširovaná bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

MÔJ ROK 1975

Laura Pacherová, Martina Rybičková

Vydalo nakladateľstvo **nastole** v Brne roku 2026 v spoločnosti
Albatros Media a. s. so sídlom 5. května 22, Praha 4.
Číslo publikácie 46 989.

Preklad: *Mária Šafranová*
Ilustrácia na obálke: *Matěj Pospíšil*
Grafický návrh obálky: *Pavel Ševčík*
Grafický dizajn: *Ema Pavlovská*
Sadzba: *Martina Mojzesová*
Jazyková korektúra: *Silvia Vnenková*
Výtvarná redaktorka: *Kristina Synek*
Zodpovedná redaktorka: *Silvia Vnenková*
Technický redaktor: *Jiří Matoušek*
1. vydanie

© Martina Rybičková, 2026, © Laura Pacherová, 2026

Illustration © Matěj Pospíšil, 2024

Translation © Mária Šafranová, 2026

Fotografie shutterstock.com na stranách: 5 © Oksana Nazarova, 20–21 © David Pimborough,
56 © Sherlock_wijaya, 62 vľavo © Tsuguliev, 62 vpravo © Antiquary, 62 nahoře © Rodolpho
de Souza, chybí strana 64 zdroj, 65 dole © Zamrznuti tonovi, 66 vpravo © A.PAES, 69 vpravo
© Photography Stock Ruiz, 91 © HANUMAN_168, 106 nahoře © FashionStock.com,
108 © Giulio Benzin, 109 © Pixel-Shot, 112 © Sorbis, 120 © JoshBryan, 121 vpravo třetí
shora © Sue Thatcher, 121 vľavo dole © Dmitry Eagle Orlov, 140–141 © nada54,
154–155 © Vera Larina, 201 © mark reinstein.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-7448-666-1 (1. zverejnenie, 2026)

ISBN e-knihy 978-80-7448-672-2 (1. zverejnenie, 2026) (ePDF)

www.knihynastole.cz

e-shop: www.albatrosmedia.cz

Vyťažovanie textu alebo dát z tejto publikácie v zmysle čl. 4 smernice 20 19/790/EU je zakázané.
Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Nakladateľovi sa napriek všetkému úsiliu nepodarilo nájsť autorov
niektorých fotografií ani ich prípadných dedičov.
Ak existujú, nech láskavo kontaktujú nakladateľa.

OBSAH

Na úvod	4	Móda	102
Kultúra	20	Doprava	114
Literatúra	22	Architektúra	125
Film	38	Šport	140
Divadlo	51	Kozmonautika, veda a technika	154
Hudba	56	Kozmonautika	156
Televízia a rozhlas	70	Veda a technika	166
Výtvarné umenie	72	Kalendárium 1975	170
Realita všedného dňa	77	Zdroje	215
Krimi	100		

NA ÚVOD

Rok 1975 je vyhlásený ako Medzinárodný rok ženy. Pre Československo je ale tiež rokom osláv tridsiateho výročia konca druhej svetovej vojny a pri tejto príležitosti sa u nás odhaľuje niekoľko pomníkov. V Prahe sa krátko po sebe otvárajú dva najväčšie obchodné domy, Kotva a Máj, pričom Kotva je dokonca piatym najväčším obchodným domom v Európe.

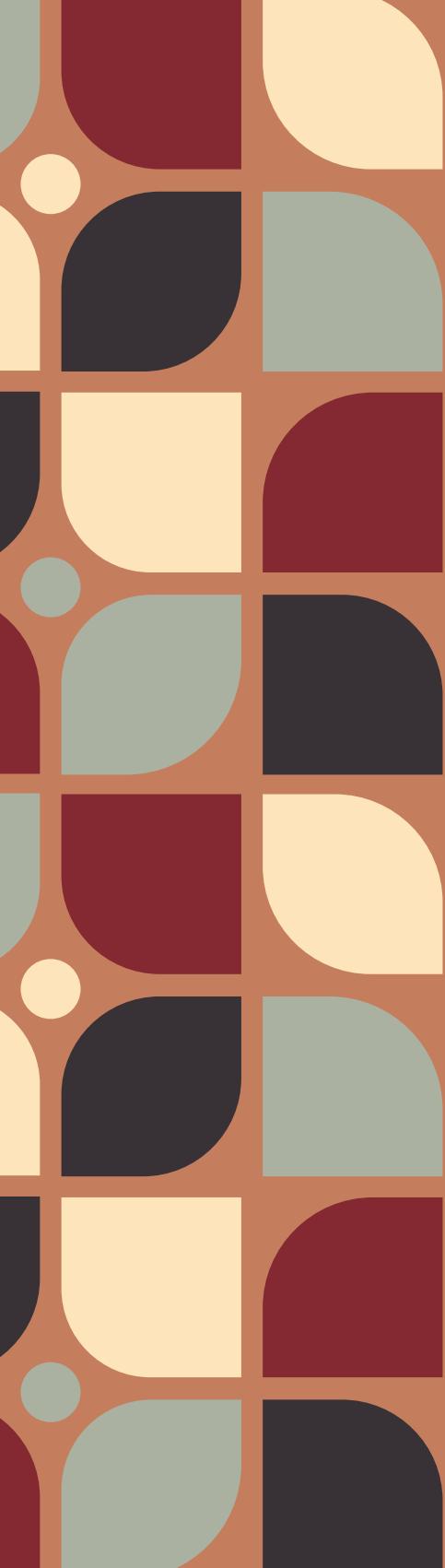
V Bratislave vo veľkom pokračuje výstavba najväčšieho slovenského sídliska Petržalka, ktoré sa stane, pokiaľ ide o počet obyvateľov, tretím najväčším mestom na Slovensku. Prezident Ludvík Svoboda je vážne chorý a svoj úrad už dlhší čas nezastáva, preto dochádza k novej voľbe prezidenta. Jednomyselne víťazí Gustáv Husák, ktorého fotografia potom visí vedľa školských tabúl ďalších 14 rokov.

Vo svete sa uvoľňuje napätie v medzinárodných vzťahoch, koná sa Helsinská konferencia a záverečný dokument, ktorý deklaruje mierovú spoluprácu, podpisuje 33 európskych krajín, Spojené štáty a Kanada. Finišuje tiež spoločný americko-sovietsky vesmírny program Sojuz – Apollo, keď sa vysoko nad Zemou spájajú sovietska a americká loď a kozmonauti si symbolicky podávajú ruky.

V Španielsku zomiera generál Francisco Franco, čím sa fakticky končí diktatúra a krajina sa pomaly vydáva v ústrety demokracii. V Anglicku je zvolená Margaret Thatcher do čela konzervatívnej strany a stáva sa tak prvou ženou zastávajúcou túto funkciu.

Ale tiež sa nakrúcajú filmy, cestuje sa na dovolenku, chodí sa do divadla či do kina, ľudia skrátka normálne žijú. A tak sa poďme prejsť rokom, v ktorom je Helena Fibingerová vyhlásená za atlétku roka, v Moste sa uskutoční unikátna akcia, pri ktorej sa presunie celý kostol a vo Vagónke Studénka sa začínajú vyrábať nové motorové vlaky, ktorými sa budeme voziť ešte niekoľko desiatok rokov.

P.S. Možno, že vy sami máte iný rok narodenia a túto knižku chcete dať ako darček niekomu blízkemu, kto sa v roku 1975 narodil. Nasledujúca stránka je tu pre vás a vaše pranie oslávencov.

Stránka pre teba

*Veselé Vianoce
a šťastný Nový rok!*

PF 1975

ROK 1975 PODĽA INÝCH KALENDÁROV

Arménsky kalendár	1424
Asýrsky kalendár	6725
Bengálsky kalendár	1382
Berberský kalendár	2925
Budhistický kalendár	2519
Barmský kalendár	1337
Byzantský kalendár	7483 – 7484
Čínsky kalendár	4672 – 4673 (Drevený tiger/ Drevený králik)
Etiópsky kalendár	1967 – 1968
Gregoriánsky kalendár	1975 / MCMLXXV
Hebrejský kalendár	5735 – 5736
Hinduistický kalendár	2031 – 2032
Iránsky kalendár	1353 – 1354
Islamský kalendár	1394 – 1395
Japonský kalendár Shōwa	50
Koptský kalendár	1691 – 1692
Kórejský kalendár	4308
Thajský solárny kalendár	2518

ČÍSLA, TABUĽKY A ŠTATISTIKY

CENY POTRAVÍN, SLUŽIEB A TOVAROV

Chlieb (1 kg)	2,60 Kčs	El. sporák trojplatňový	2 800 Kčs
Múka hladká (1 kg)	3,80 Kčs	Chladnička absorpčná	1 770 Kčs
Ryža (1 kg)	5 Kčs	Práčka so žmýkačkou	2 450 Kčs
Zemiaky (1 kg)	0,70 Kčs	Vysávač	770 Kčs
Hovädzie bez kosti (1 kg)	29 Kčs	Šijací stroj	2 800 Kčs
Bravčové mäso (1 kg)	30 Kčs	Televízor	4 000 Kčs
Vajíčko (1 ks)		Rádioprijímač	1 360 Kčs
zimné	1,30 Kčs	Oblek pánsky polovlnený	752 Kčs
letné	1 Kčs	Šaty dámske vln. dl. rukáv	390 Kčs
Cukor kockový (1 kg)	8 Kčs	Kabát dámsky zimný	834 Kčs
Kačka (1 kg)	28 Kčs	Hodinky náramkové	250 Kčs
Kapor (1 kg)	15 Kčs	Benzín (1 l)	4 Kčs
Párky (1 kg)	25 Kčs	Benzín špeciál (1 l)	4,30 Kčs
Maslo (1 kg)	40 Kčs	Uhlie (1 q vrátane dovozu)	
Olej (1 l)	25,40 Kčs	hnedé	17,30 Kčs
Mlieko (1 l)		čierne	26,20 Kčs
2% tučnosť	1,80 Kčs	Auto (Š 100, MB 1000,	
3,5% tučnosť	3 Kčs	Octavia)	45 100 Kčs
Syr Eidam 30 % (1 kg)	19 Kčs	Motocykel Jawa 250 ccm	7 370 Kčs
Káva zrnková, praž. (1 kg)	160 Kčs	Bicykel pánsky cestovný	820 Kčs
Čaj (1 kg)	170 Kčs	Cestovné	
Víno biele (1 l)	17 Kčs	vlak osobný (100 km)	14 Kčs
Rum 40% (1 l)	65 Kčs	rýchlik (300 km)	58,80 Kčs
Pivo 10° (1 l)	3,40 Kčs	autobus (10 km)	3 Kčs
Čokoláda (1 kg)	90 Kčs	električka (1 jazda bez prestupu)	1 Kčs
Jablká (1 kg)	4,70 Kčs	Poštovné – list	0,60 Kčs

Strihanie vlasov	5 Kčs	Noviny (mes. predplatné)	12,70 Kčs
Ondulácia		Rozhlas – mesač. poplatok	10 Kčs
vodová	10 Kčs	Televízia – mesač. poplatok	25 Kčs
trvalá	33 Kčs	Obed v reštaurácii	
Kino bežné	4 Kčs	III. cenovej skupiny (polievka,	
Divadlo – sedadlo na prízemí	24 Kčs	hlavné jedlo, zákusok)	11,60 Kčs

SPOTREBA POTRAVÍN NA 1 OBYVATEĽA ZA ROK

Mäso	81,2 kg	Múka pšeničná	81,6 kg
Hydina	9,7 kg	Chlieb	63,6 kg
Ryby	5,6 kg	Zemiaky	108,3 kg
Masť bravč. vrátane slaniny	6 kg	Cukor	37,6 kg
Rastlinné jedlé tuky	9,3 kg	Káva pražená	1,04 kg
Mlieko	117,3 l	Ovocie	43 kg
Maslo	7,7 kg	Zelenina	75 kg
Vajíčka	297 ks	Pivo	142,1 l

Priemerná mesačná mzda v socialistickom sektore (bez JRD) je 2 304 Kčs, v poľnohospodárstve je to 2 217 Kčs.

VYBAVENOSŤ DOMÁCNOSTÍ – POČET OBYVATEĽOV NA JEDNU VEC

Práčka	3
Chladnička	4
Rádio	2
Televízor	3
Osobné auto	10

OBČIANSKA VYBAVENOSŤ

Celkový počet tel. staníc	2 614 761
Počet verejných tel. automatov	6 382
Počet pôšt	5 086
Počet rozhl. prijímačov	3 244 915
Počet telev. prijímačov	3 689 21

BÝVANIE

Novopostavených bytov	144 678
z toho individuálna výstavba	38 579
Priemerná plocha novopostaveného bytu	45,3 m ²

ŠKOLSKÝ ROK 1974/1975 V ČSSR

Študenti VŠ	122 627
Študenti SŠ všeob.	128 545
Študenti SŠ odbor.	293 718
Žiaci ZDŠ	1 881 000
Počet detí v MŠ	475 004
Miesta v jasliach	71 013

Učítelia

MŠ	34 755
ZDŠ	95 634
Gymnaziá	8 236
SŠ odbor.	16 644
VŠ prof +doc.	3 553
ostatní	13 456

KULTÚRA V ČSSR

Ľudové knižnice	11 116
Divadlá	8
Dokončené filmy	1 643
z toho celovečerných	39
Kiná	3 404
Vydané knihy	6 965

ZDRAVOTNÍCTVO

Počet obyv. na 1 lekára	366
Počet lôžok na 1 000 obyv.	12,4
z toho nemocnice	7,8
Percento prac. neschop.	3,97
Priemer. doba trvania choroby	17 dní

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ V ČESKOSLOVENSKU

Počet obyvatel'ov (stred)	14 802 120
Narodených	289 342
Počet úmrtí	169 566
Prirodený prírastok obyvateľstva	119 776
Počet sobášov na 1 000 obyvateľov	9,5
Počet rozvodov na 100 sobášov	22,9

NAJOBĽÚBENEJŠIE DIEVČENSKÉ MENÁ

Martina	1 810
Jana	1 790
Zuzana	1 750
Lenka	1 700
Monika	1 540
Renáta	1 490
Katarína	1 220
Eva	1 200
Iveta	960
Ľubica	930

NAJOBĽÚBENEJŠIE CHLAPČENSKÉ MENÁ

Peter	2 200
Martin	2 160
Pavol	1 880
Ján	1 860
Róbert	1 590
Tomáš	1 550
Michal	1 320
Juraj	1 200
Roman	1 100
Dušan	970

NARODILI SA

NA SLOVENSKU

V roku 1975 sa na Slovensku narodilo približne 97 649 detí, pričom počet úmrtí dosiahol 45 248, čo predstavovalo hrubú mieru úmrtnosti 9,5 ‰. Priemerný vek matiek pri narodení bol 26,8 roka, pričom plodnosť na ženu bola 2,53 dieťaťa.

Hudba

Ľubica Čekovská, slovenská klavírna skladateľka a interpretka 16. marec

Peter Bič, slovenský hudobník, gitarista, líder skupiny Peter Bič Project 30. august

Marta Potančoková, slovenská herečka a speváčka 12. september

Hokej

Martin Štrbák, slovenský hokejista 15. január

Richard Pavlikovský, slovenský hokejista, obranca 3. marec

Richard Hartmann, slovenský hokejista, útočník 7. november

Ľubomír Hurtaj, bývalý slovenský hokejový útočník 28. november

Ľubica Čekovská

Juraj Draxler

Helena Krajčiová

Marcel Merčiak

Futbal

Marek Špilár († 7. september 2013), slovenský futbalista	11. február
Jozef Valachovič , slovenský futbalista, obranca	12. júl
Peter Mráz , slovenský futbalista, záložník	26. august
Samuel Slovák , slovenský futbalista	17. októbe
Branislav Rzeszoto , slovenský futbalista, brankár	3. november

Ostatné športy

Štefan Havlík , slovenský kulturista a vojak	10. september
Ivan Bátory , slovenský bežec na lyžiach	3. máj
Martina Godályová Vrťová , slovenská basketbalistka	15. máj
Barbara Mudrochová († 28. máj 1996) – slovenská reprezentantka v synchronizovanom plávaní	18. november

TV a herectvo

Daniel „Dano“ Dangl , slovenský televízny režisér, scenárista, moderátor a herec	5. február
---	------------

Daniel „Dano“ Dangl

Zuzana Čapková

Samuel Slovák

Martina Godályová

Helena Krajčiová , slovenská herečka a speváčka	19. apríl
Andrej Bičan , slovenský moderátor, herec a zabávač	4. január
Zuzana Čapková , slovenská herečka	12. august
Viktor Horján , slovenský činoherný a muzikálový herec	29. júl
Vanda Ružičková , slovenská herečka a dabérka	18. september
Marcel Merčiak , slovenský športový komentátor a novinár	31. august

Politika a spoločenský život

Peter Pellegrini , slovenský politik, šiesty prezident Slovenskej republiky	6. október
Juraj Draxler , slovenský politológ a bývalý minister školstva	13. december
Martina Kisková (Živorová) , slovenská inžinierka a bývalá prvá dáma Slovenska	27. jún

Ostatné

František Pastirčák , slovenský spisovateľ	14. apríl
Ján Gavura , slovenský básnik, prekladateľ a literárny kritik	30. december

Andrej Bičan

Viktor Horján

Peter Pellegrini

Vanda Ružičková

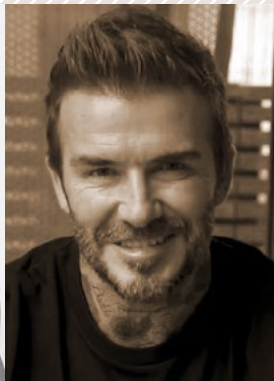
VO SVETE

Natalia Imbruglia , austrálska herečka a speváčka	4. februára
Drew Barrymore , americká herečka	22. februára
Fergie , americká speváčka	27. marca
Johnny Galecki , americký herec	30. apríla
David Beckham , anglický futbalista	2. mája
Enrique Iglesias , španielsky popový spevák	8. mája
Angelina Jolie , americká herečka a režisérka	4. júna
Elizabeth Reaser , americká herečka	15. júna
Gala , talianska speváčka	6. septembra
Ashley Fisher austrálsky tenista	25. septembra
Kate Winslet , britská herečka	5. októbra
Mila Jovovich , americká herečka	17. decembra
Sia Furler , austrálska speváčka a skladateľka	18. decembra
Tiger Woods , americký golfista	30. decembra

Drew Barrymore

David Beckham

Enrique Iglesias

Milla Jovovich

ROK DREVENÉHO ZAJACA

兔

11. FEBRUÁRA 1975 – 30. JANUÁRA 1976

Ako tvrdí jedno čínske príslovie, zajac je tvor, ktorému nikdy nechýba hlad a chuť sa pást', zároveň však nikdy z pastviny neodháňa iných. Zajac skrátka zosobňuje pravú toleranciu, láskavosť a priateľskú družnosť. A na pochopenie iných často nepotrebuje ani žiadne slová. Symbolizuje pôvab, oplýva vybraným správaním, zdravým úsudkom a vzťahom ku kráse. Rok 1975 je podľa čínskeho horoskopu rokom Dreveného zajaca.

Ľudia narodení v tomto znamení sú nesmierne jemní, citliví, bez váhania pomáhajú iným. Bývajú veľmi inteligentní a spoľahliví. Stmelujú kolektív a majú silné sociálne cítenie. Ako učitelia vynikajú a dokážu svojich žiakov

Josef Laufer

Gina Lollobrigida

Kate Winslet

Johnny Depp

nadchnúť a zaujať. V zamestnaní sú skvelými diplomatmi a dokážu si získať dôveru ostatných. Zajac je nežný, verný, romantický a milujúci partner. Voči svojmu partnerovi je pozorný, občas aj trochu náladový. Pre svoju opatrnosť a zdržanlivosť môže pôsobiť rezervovane, je ale citlivejší, ako sa môže javiť. Vyhovuje mu pokojný a harmonický život. Miluje svoju rodinu a domov, tam má svoj bezpečný prístav.

Napriek tomu, že je veľmi usilovný, kariéra pre neho nie je tým najdôležitejším. Pretože je tímový hráč, málokedy ho nájdete na vedúcom poste. Nikdy nejde do otvoreného boja, jeho silnou stránkou je stratégia a rozumná, taktická pripravenosť. Svoje zámery dosahuje mierumilovne a bez zbytočnej námahy. Vďaka svojej vnímavosti dokáže postrehnúť skryté úmysly iných. Vie ale tiež šikovne manipulovať, aby dosiahol svoje ciele.

Zajac to niekedy preháňa s opatrnosťou, nerád sa vystavuje riziku a býva nedôverčivý. Najradšej stavia na istotu. Keď sa mu niečo nepáči, dokáže byť poriadne sarkastický či cynický. Dokáže tiež dosť dobre predstierať hnev alebo klamať, a to vtedy, keď potrebuje zistiť pravdu.

Pod vplyvom dreva je Zajac značne ostražitý, rezervovaný a plachý. Býva tiež oveľa kritickejší a pracovitejší, než ostatné Zajace. Tento Zajac je v prípade konfliktu najbojovnejší a najodvážnejší zo všetkých.

ŽIVOT S OSTATNÝMI ZNAMENIAMI

Medzi **Potkanom** a Zajacom nedochádza k žiadnym väčším konfliktom, rešpektujú sa navzájom. Ale tento vzťah neprinesie ani žiadnu hĺbku.

V spojení s **Byvolom** nachádza Zajac potrebnú istotu a zabezpečenie.

Ak Zajac dokáže znášať niektoré Byvolove výstrelky nálady, môžu mať pekný vzťah.

Medzi **Tigrom** a Zajacom to bude búrlivejšie. Obidve strany musia mať dostatok trpezlivosti a pochopenia, napriek tomu sa neubránia konfliktom.

Zajac so Zajacom je vášnivý zväzok. Trvalosť vzťahu sa vopred určiť nedá, jednoznačne však vytvorí dobrý tím a vzájomne sa výborne dopĺňajú.

Vzťah s **Drakom** je síce založený na kompromisoch, ale môže fungovať. Zajac totiž dokáže Drakovi ponúknuť dostatok rešpektu a pochopenia.

Had a Zajac k sebe nemajú príliš blízko, navzájom sa nijako neobohatia, ale si ani neprekážajú a navzájom sa nerušia.

Aktívny **Kôň** je pre rezervovaného Zajaca lákadlom a prežije s ním množstvo dobrodružstiev. Ale na dlhodobejší a hlbší vzťah to väčšinou nestačí.

Koza a Zajac sa k sebe hodia ako dieliky skladačky. Ich vzťah je výborný, žiadne želanie nezostane nesplnené.

Inteligentnej **Opici** by sa mal dôverčivý Zajac radšej vyhýbať. Zajac nemá v tomto vzťahu šancu, Opica bude mať prevahu a bude Zajaca vodiť za nos. A Zajac sa nechá.

Spoločenský **Kohút** a tichý Zajac nemajú veľa spoločného. Kohút nemá pochopenie pre Zajaca a ani Zajac pre Kohúta.

Ideálnym partnerom pre Zajaca je **Pes**. Tieto dve znamenia sú na rovnakej vlne, výborne si rozumejú a berú veľké ohľady na potreby toho druhého.

Prasa a Zajac tvoria veselú dvojicu, ktorá sa navzájom podporuje a vychádza si v ústrety. Obaja majú podobné ciele a túžby a spoločne sa im darí naplňať ich.

SLÁVNI NARODENÍ V ROKU ZAJACA

Josef Laufer, Marcela Holanová, Henry Miller, Gina Lollobrigida, Brad Pitt, Donie Yen, William Baldwin, Rober Shaw, Ian McKellen, Treat Williams, Karen Allen, Drew Barrymore, Kurt Russel, Nicolas Cage, Anjelica Huston, Milla Jovovich, Stellan Skarsgård, Kate Winslet, Michael Keaton, Janet Leigh, Orson Welles, Ian Watkin, John Hurt, Freddie Jones, Harvey Keitel, Stephen Tobolowsky, Greg Kinnear, Johnny Depp, Paul Hogan, Dermot Mulroney, Mike Myers, Sidney Poitier, Anthony Quinn, Tony Roberts, Richard Thomas, Robin Williams, Bridget Fonda, Lauren Holly, Whitney Houston.

MENŠINOVÉ ZNAMENIE: DREVENÝ TIGER

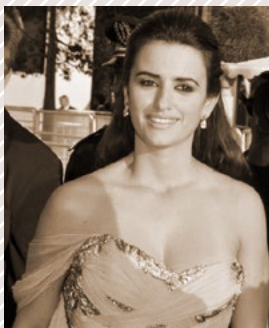
Tí, ktorí sa narodili pred 11. februárom, patria do znamenia Dreveného Tigra. V tomto znamení sa rodia často vodcovia alebo revolucionári. Tiger býva prchký, ťažko sa premáha a veľmi nerád sa podriaďuje iným a už vôbec nie autoritám. Spravidla sú to nedisciplinovaní podpichovači. Pritom na svoje okolie pôsobia mnohokrát až neodolateľne. Sami nedokážu poslúchať, ale od ostatných poslušnosť vyžadujú. Pravdu do očí sa Tigrovi z obavy pred následkami nikto neodváža povedať.

Ľudia v znamení Tigra často predbiehajú svoju dobu, pohrdajú zakorenenými spoločenskými konvenciami. Majú radi povolania spojené s rizikom. Nemajú priamo záujem o peniaze, napriek tomu môžu byť aj v oblasti financií úspešní. Kvôli ich bláznivosti a náladovosti končia ich vzťahy krachom, napriek tomu sú schopní veľkej lásky a dokážu byť citliví.

Tiger v dreve má zmysel pre povinnosť, vernosť a oddanosť. Často je chladnokrvný, uzavretý a zádumčivý, ale za svoje záujmy a za tých, ktorých má rád, sa dokáže pobiť. Svoju lásku bráni do roztrhania tela.

V znamení Tigra sa narodili napríklad Penélope Cruz, Adam Baldwin, Tom Cruise, Wesley Snipes, Ralph Fiennes, William Sadler, Charles S. Dutton, Jodie Foster, Arnold Vosloo, Ryan Phillippe, Demi Moore, Joaquin Phoenix, Derek Jacobi, Matthew Broderick, Ronny Cox, Emilio Estevez, David Graf, Alec Guinness, William Hurt, Christopher Lloyd.

Penélope Cruz

Wesley Snipes

Demi Moore

David Graf

KULTÚRA

Kultúrny život na Slovensku v roku 1975 bol výrazne formovaný politickými obmedzeniami, ale napriek cenzúre a ideologickému dozoru vznikali hodnotné diela vo filme, hudbe, literatúre či divadle. Rok priniesol aj významné jubileá a nové inštitucionálne projekty.

EMI
2375A

Bohemian Rhapsody

(Mercury)

B. Feldman
& Co Ltd.,
T/AS Trident
Music

Produced by
Queen &
Roy Thomas
Baker

©1975
Queen

All rights of the manufacturer and of the
owner of the recorded work reserved.
Unauthorised public performance,
broadcasting and copying
of this record prohibited.

Made in
Gt. Britain

EMI 2375

EMI 2375

LITERATÚRA

V roku 1975 už bola slovenská literatúra naplno v zajatí normalizačných mechanizmov. Z oficiálnych vydavateľstiev vychádzali najmä diela autorov, ktorí sa buď vyhýbali politickým témam, alebo tvorili v súlade s ideológiou režimu. Vyšli napríklad knihy Milana Rúfusa (Kniha rozprávok), Vojtecha Kondróta (Krajina), Vincenta Šikulu (Prázdniny so strýcom Rafaelom) či odborné práce ako Literárne dielo Jozefa Ignáca Bajzu od Imricha Kotvana alebo Štýlové konfrontácie od Františka Mika.

Popri týchto menách však viacerí významní autori mali nútenú „publikačnú pauzu“. Patrili k nim autori Katolíckej moderny, ale napríklad aj Dominik Tatarka, ktorého tvorba po roku 1968 upadla do nemilosti režimu, Ladislav Mňačko, pôsobiaci v emigrácii, ale aj Ivan Kadlečík a ďalší literáti, ktorí boli obvinení z „ideovej nespoľahlivosti“. Ich texty síce vznikali, no ostávali v rukopisoch alebo sa šírili iba v úzkom kruhu čitateľov (samizdat).

Dominik Tatarka

Po roku 1968 bol úplne vylúčený z literárneho života. V 70. rokoch už mal napísané časti svojho zásadného diela **Písačky**, ktoré vznikali ako intímny denník a literárno-filozofická reflexia doby. V tom čase však kolovali iba v rukopisoch, oficiálne vyšli až po roku 1989.

Hana Ponická

Do roku 1972 bola redaktorkou Smeny, no s príchodom normalizácie odmietala písať oslavné články pre režim, čo ju stálo miesto a postupne aj živobytie. Jej prózy a publicistika tak neboli vydávané, hoci tvorila. Neskôr sa zapojila do českého disidentského hnutia a samizdatu.

Ladislav Mňačko

Žil v emigrácii (Izrael, neskôr Rakúsko). Jeho tvorba bola v Československu úplne zakázaná a knihy stiahnuté z knižníc, jeho meno vygumované z učebníc. V 70. rokoch písal exilové texty, ale na Slovensku sa nesmeli objaviť.

Ivan Kadlečík

V roku 1971 bol vylúčený zo Zväzu slovenských spisovateľov a tak ako ako aj ostatní, v 70. rokoch písal texty, ktoré neskôr vyšli až v samizdate či po roku 1989 – napríklad eseje *Tváre a oslovenia* či *Rapsódie a miniatúry*.

Rudolf Sloboda

V 70. rokoch bol publikačne aktívny, hoci priamo pre režim nepísal. Excentrický autor, syn chorvátskych starousadlíkov, v roku 1975 tak dáva dokopy zbierku "poviedok o drobných ľuďoch" *Hlboký mier*, ktorú nasledujúci rok aj vydáva.

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ

Milan Rúfus: *Kniha rozprávok* (Bratislava: Mladé letá, 1975)

Slovenský básnik, literárny historik, prekladateľ a esejista, ktorý bol niekoľkokrát nominovaný na Nobelovu cenu za literatúru. V roku 1975 mu prvýkrát vyšla ilustrovaná zbierka autorských rozprávok pre deti.

Vincent Šikula (so spoluautormi): *Prázdniny so strýcom Rafaelom* (Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1975)

Prvé vydanie populárnej knihy pre deti a mládež, ilustrovaná Ivanom Popovičom. Príbeh zachytáva prázdninové zážitky chlapca Vincka so strýcom Zahruškom na slovenskej dedine. Kniha je známa humorom a živým jazykom a neskôr bola adaptovaná aj do televízneho filmu.

Vojtech Kondrát: *Krajina* (Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1975).

Autor, hlboko spätý s vidiekom, najmä s nížinatou podunajskou krajinou, sa v tejto zbierke profiluje ako lyrik krajiny, zachytávajúci domov a rodinný život. V jeho poézii dominuje stručnosť, presnosť a viacvýznamovosť výpovede, založená na autentickom svedectve. Ilustrácie k dielu vytvoril Peter Bartoš. Zbierka bola prvýkrát vydaná v tvrdej väzbe v náklade 3 000 výtlačkov v edícii „Kruh milovníkov poézie“ a má 104 strán. Neskôr, v roku 1990, vyšlo rozšírené vydanie pod názvom *Krajina za domami*, doplnené o ilustrácie Albína Brunovského a rozhovor s autorom.

Imrich Kotvan: *Literárne dielo Jozefa Ignáca Bajzu* (Bratislava: SPN, 1975; ©1973).

Monografia literárnovedného charakteru zameraná na tvorbu J. I. Bajzu, odborné spracovanie s ilustráciami (198 s.).

Mihail B. Chrapčenko: *Tvorivá individuálnosť spisovateľa a vývin literatúry* (výber/štúdium, preložila Viktória Slobodníková; doslov Dušan Slobodník, 1975)

Literárnovedná publikácia vydaná v edícii Studia Litteraria. Zbierka štúdií skúma tvorivú individualitu autorov a historický vývin literatúry. Príspevok je cenným prameňom pre štúdium literárnej teórie a reflexiu spisovateľskej tvorby.

Julien Green: *Adriena Mesuratová* (preklad Terézia Černá, 1975)

Prekladový román vydaný v edícii Spoločnosť priateľov krásnych kníh. Titul prináša slovenskému čitateľovi významné dielo americko-francúzskeho autora a rozširuje prekladovú literatúru na Slovensku v 70. rokoch.

Odborné a regionálne monografie, zborníky (1975)

Rok 1975 priniesol viaceré odborné a regionálne publikácie z oblasti literárnej vedy, histórie a kultúry, vydané napríklad v edíciách SPN a Slovenský spisovateľ. Tieto diela dokumentujú rozmanitosť a šírku vedeckej a kultúrnej produkcie v danom období.

Edičné bibliografie vydavateľstva Slovenský spisovateľ (1974 – 1975)

V roku 1975 vychádzali prehľady a bibliografie dokumentujúce produkciu významného národného vydavateľa. Slúžili na orientáciu v aktuálnej literárnej produkcii a overovanie publikovaných titulov.

Slovensko 75 (ČSTK, zostavil Ladislav Hvizdoš, 1975)

Kniha sumarizovala hospodársky a spoločenský život Slovenska v tomto roku. Obsahovala štatistiky, fotografie a sprievodné texty, poskytujúce prehľad o aktuálnom stave krajiny a vývoji spoločenských procesov.

Slovensko (Štefan Pisoň, vydavateľstvo Osveta, 1975)

Obrazová publikácia predstavujúca slovenskú krajinu a kultúrne dedičstvo. Dielo dokumentuje prírodnú aj architektonickú rozmanitosť Slovenska a prispieva k vizuálnemu zmapovaniu krajiny.

Spoločnosť Božieho slova na Slovensku a vo svete 1925 – 1975 (Ján Loydl, 1975)

Publikácia venovaná 50. výročiu činnosti misionárov Spoločnosti Božieho slova. Vyšla napriek reštrikciám ako súčasť cirkevnej produkcie a dokumentuje históriu, aktivity a medzinárodný dosah slovenských misionárov.

V Telgárte 17. marca zomiera vo veku 74 rokov **Pavol Spišák**, gréckokatolícky kňaz, titulárny kanonik, prvý prekladateľ byzantskej liturgie do modernej slovenčiny, básnik, polyglot, vzdelanec a spisovateľ.

V Bratislave 29. septembra zomrel **Pavol Horov**, slovenský básnik a prekladateľ.

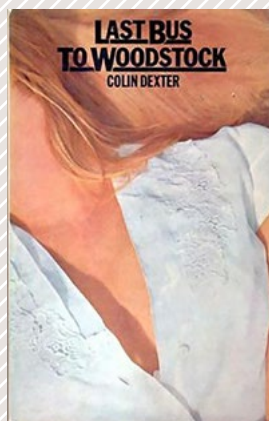
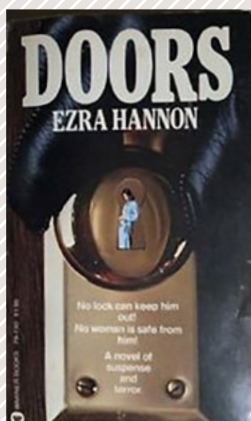
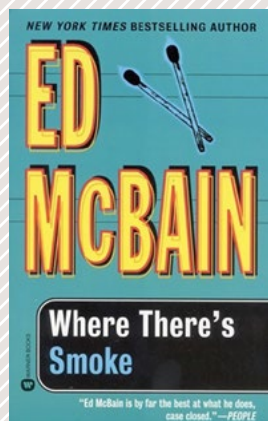
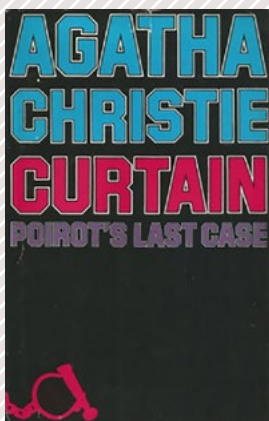
V Bratislave 5. novembra zomrel **Ján Kostra**, významný slovenský básnik, maliar, esejista, prekladateľ a autor literatúry pre deti a mládež.

Rovnako v Bratislave zomiera 1. apríla **Alexander Matuška**, slovenský literárny vedec a kritik, známy tiež pod pseudonymami Fedor Tomšič, Matúš Meščerjakov.

ZAHRANIČNÉ KNIHY

Detektívny žáner je populárny v akejkolvek dobe a je to tak aj v roku 1975. Slávna **Agatha Christie** vydáva pár mesiacov pred svojou smrťou detektívny román **Curten: Poirot's Last Case** (*Opona: Posledný prípad Hercula Poirota*), ktorý ale autorka napísala už začiatkom druhej svetovej vojny. V knihe sa Poirotov priateľ Arthur Hastings vydáva na detektívovo želanie na zámok Styles, kde sa stane svedkom niekoľkých vražd. Poirot je už veľmi starý, nemôže chodiť, ale mozog mu stále slúži. Zostáva teda po celý čas vo svojej izbe na zámku, zatiaľ čo Hastings všetko pozoruje a detektívovi udalosti potom opisuje. Poirot síce vie, kto je páchatelom, ale nemá potrebné dôkazy a svojmu priateľovi neprezradí pravú identitu vraha. Hastings stále netuší, kto by to mohol byť, podozriví sú totiž všetci. Po poslednej vražde nájde Hastings Hercula Poirota mŕtveho. Štyri mesiace po jeho smrti sa dostane Hastingsovi do rúk Poirotov list, v ktorom mu odhalí totožnosť vraha, to, ako sa všetky zločiny stali a aj okolnosti smrti samotného detektíva.

Ďalšou detektívkou vydanou v roku 1975 je **Blood relatives** (*Príbuzenská krv*) amerického spisovateľa **Eda McBaina**. Kniha je súčasťou série o fiktívnom detektívnom okrsku, známom ako 87. revír vo vymyslenom meste Isola. V príbehu nás autor preniesie do októbrovej noci roku 1975, kedy sa na policajnej stanici objaví pätnásťročná Patricia Loweryová. Je porezaná a tvrdí, že ju a jej sedemnášťročnú sesternicu Muriel Starkovú napadol neznámy muž. Detektívi nájdu znetvorené telo Muriel a pustia sa do pátrania po páchatelovi. Po čase začne Patrícia tvrdiť, že na nich zaútočil jej brat Andrew Lowery. Pri výsluchu rodiny vyjde najavo, že si Muriel písala denník, ktorý ale záhadne zmizol. Začína sa ukazovať, že vzťahy v rodine nie sú celkom v poriadku. V roku 1978 sa dielo dočká aj filmovej adaptácie v réžii Clauda Chabrola. Ed McBain vydáva v tomto roku ešte ďalšie dve knihy, detektívku **Where There's smoke** (český názov je *Beznádejný prípad*) a krimi román **Doors** (*Dvere*), ktorý ale podpisuje pseudonymom Ezra Hannon (neskôr kniha vyjde

už pod menom Ed McBain). Vlastné McBainove meno je Salvatore Lombino a knihy vydáva aj pod pseudonymami Hung Collins, Richard Marsten, John Abbot a Curt Cannon.

V júni 1975 umiera švédsky spisovateľ **Per Wahlöö** a tak posledný román z desaťdielnej série s policajným komisárom Martinom Beckom s názvom **Terroristerna** (*Teroristi*) dokončí **Maj Sjöwall** sama. V češtine vyjde kniha po prvý raz v preklade Dagmar Hartlovej v roku 1983. S policajtom Martinom Beckom sa teda rozlúčime jeho posledným prípadom, kedy sa stáva šéfom špeciálneho tímu policajtov, úlohou ktorých je zabrániť predpokladanému teroristickému útoku na amerického senátora počas jeho návštevy Švédska. Okrem príprav na túto zložitú operáciu vyšetruje navyše vraždu bohatého producenta pornografie, ktorý obchodoval s drogami. Vo švédsko-nemeckej koprodukcii je na motívy románu natočený v roku 1994 film pod názvom *Stockholm Marathon*. Dejom románu sa v podstate len inšpiruje, ale všetky hlavné postavy z knihy sa tu objavajú.

Anglický spisovateľ **Colin Dexter** vydáva svoj prvý detektívny román **Last Bus to Woodstock** (*Posledný autobus do Woodstocku*), prvý z trinástich kníh o inšpektorovi Morseovi. Dvomi kamarátkami ujde v Oxforde posledný autobus do Woodstocku a tak idú stopom. Neskôr v noci je však jedna z nich nájdená zavraždená. Podozrivých je mnoho a cestu z tohto zamotaného kľbka hľadá inšpektor Morse.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Můj rok 1975***.

Pokud se Vám ukáзка líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.